

לונדון, כבשים על הגשר

מסורת לונדונית עתיקה, עוד מהמאה ה-12, מאפשרת לחברי הגילדות (Freemen of the City of London) להצות את גשר לונדון מבלי לשלם אגרת מעבר, ואף להעביר את הכבשים שלהם איתם. במאה ה-12, אז מילא סחר הצמר תפקיד חשוב בכלכלת המדינה, וזו הייתה הטבה משמעותית.

כיום, מי שמארגנת את העברת הכבשים היא חברת הצמר והטקסטיל Woolmen's, הנחשבת כממשיכת דרכה של אגודת סוחרי הצמר הימי-ביניימית, והיא מאפשרת ללונדונים בני זמננו לצעוד עם הכבשים על הגשר בתהלוכה חגיגת, המתקיימת מדי שנה ביום א' האחרון של ספטמבר ונקראת London Bridge Sheep Drive.

כדי להשתתף צריך להיות אחד מה-Feemen of the City of London בני זמננו, כלומר - חברה באחד מ-108 האיגודים הרשמיים הפועלים בסיטי של לונדון, מנוטריונים ועד נהגי מוניות. אלה מוליכים את הכבשים על הגשר, לעיתים בלבוש מסורתי או בתחפושת, בין אוטובוסים, מוניות ושוטרים השומרים על הסדר. לצפייה בסרטון סרקו את הקוד.

אימה: גשר לונדון
 מתי: 24.9, בין 10:00 ל-17:00

איטליה, טעמי הסתיו

אחד התענוגות של טיול באיטליה בראשית הסתיו (חוץ מהעובדה שיש הרבה פחות תיירים) הוא שורת פסטיבל האוכל העונתיים. העונה נפתחת עם חגיגות הפולנטה (Sagra della Pulenta) בעיירה Apiro וב-Fermo שבחוף האדריאטי. בעיירה מונטקססיו (Montecassiano) חוגגים את פסטיבל הדגים (Sagra del pesce), ובעיירות רבות נוספות חוגגים את סיום הבציר בפסטיבלים של ענבים ויין. לצד כל אלה יש עוד הרבה דוכני אוכל ושתייה, הפועלים פולקלור ומוזיקה.

פסטיבל המולנטה: 22-24 בספטמבר
 אימה: בעיירה Apiro

ברלין, אודות הסתיו

עם בוא הסתיו מתקיים בברלין פסטיבל שנתי, שבמסגרתו מאירה עיריית ברלין 500 בתים ומבנים היסטוריים, חלקם ידועים כמו שער ברנדנבורג, עמוד הניצחון ומגדל הרדין. אחרים פחות מוכרים - בהם מרכזי קניות, תחנות רכבת, גשרים, פארקים ועוד. מיצבי התאורה הם מהמתחכמים והמתקדמים בעולם - תלת ממד, לייזר, וידיאו - ולצד רבים מהם מתקיימות גם הפעולות שונות, מופעי זיקוקים ועוד.

בתקופת הפסטיבל פועלים בעיר סוירים מיוחדים לתיירים המלווים את המבקרים אל האטרקציות השונות ומספרים את סיפורי המקומות. לצפייה בסרטון סרקו את הקוד.

אימה: ברחבי ברלין
 מתי: 15.10-29.9

העיר העתיקה. בכיוון השעון: חמות המבצר; המדרסה הגדולה; חוש האסתטיקה הבוכרי מתבטא ברקמות

המדרסה היא מבנה מופלא, מעוטר במוזאיקת חרס שבה מופיעים שמשות ובעלי חיים. השמש, שכאן מוגדרת כגברית ומשופמת, כוחה של אמירות בוכרה

ריח הבשר הנצלה וכעת מבקש ממנו המוכר תשלום עבור הניחוח. נסר אידן הרגיע אותו וביקש שלך לביתו. הוא ניגש אל צולה הבשר ושאל אותו אם אותו אדם חייב לו כסף. בעל הרוכז מיהר להשיב בחיוב. הוציא נסר אידן מספר מטבעות מכיסו, שקשקש אותן בירו ואמר: "דעש מטבעות שלי הוא תשלום הולם עבור הרחת הבשר."

חמור נושא עוון

גבולה הרדומי של לבי חאוז הוא גם גבולה של השכונה היהודית. כיום מתגוררים בה יהודים מעטים בלבד, רבים מהם זקנים עריריים, ואפייה היהודי של השכונה, שרוב תושביה כיום הם אוזבקים, אבר זה מכבר. עם זאת, כרבים מבתיה עדיין ניתן למצוא עיטורים אופייניים וכתובות בעברית. מתחם בתי הכנסת, אחד לימי חול ושני

הנושאת בספרייה חזיר לבן מנומר ירוק. הציפור אינה אלא סימורג, עוף מיסטי פרסי, שאוחז בטפריו חזיר, סמלם של הכופרים.

לצד המדרסה ניצב פסלו של נסר אידן, או בשמו האחר ג'וחה, הרוכב על חמור. מקומות שונים מנכסים את הדמות העממית הזו לעצמם. אחת המסורות היא שהוא בא מבוכרה. פסלו הוצב במקום בתקופה הסובייטית. בניגוד לדמויות אהובות אחרות מהפולקלור העממי, שהממסד הקומוניסטי לא חיבב, דווקא המסר החברתי והשווינוני שלו תאם את האג'נדה. אחת האגרות על נסר אידן כאילו נכתבה על לבי חאוז עצמו: באחד הימים הילך נסר אידן בין דוכני המזון הרבים ונתקל באיש בוכה. לשאלה למה הוא בוכה, ענה האיש לנסר אידן שהוא רעב מאוד ואין לו פרוטה, שכן הוא עצר בסמוך לאחד מדוכני הבשר, שאף מלאו ריאותיו את

יהודי בוכה. עד אז חלקו היהודים את בית התפילה עם המוסלמים. אותו מסגד עדיין עומד על תלו ומשמש כמוזיאון שטיחים.

בקרע שרכש, כרה דוואן בגי את הבריכה וסביבה הקים מסגד וחאנקה, מעון לסופים נודדים, מדרסה (מדרשה) ללימודי דת וקרואן סראי, חאן דרכים. מסופר שכשהאמיר הגיע לחנוך את המבנים, טעה ואמר על הקרואן סראי "איוו מדרסה יפה" - איש לא העז להמרות את פיו ובעקבות כך הפכו את החאן לבית ספר.

המדרסה היא מבנה מופלא, מעוטר במוזאיקת חרס שבה מופיעים שמשות ובעלי חיים. השמש, שכאן מוגדרת כגברית ומשופמת, מסמלת את כוחה של אמירות בוכרה. כדי לעקוף את האיסור המוסלמי על הצגת בעלי חיים, יצרו כאן בעלי חיים שאינם חיקוי למעשה אלוהים: ציפור דמיונית

העתיקה הוא לבי חאוז, בעברית "ליד הבריכה". זוהי כיכר רחבת ידיים, שבמרכזה בריכה גדולה וסביבה מבנים קדומים מרהיבים, מסעדות וחנויות תיירותיות. בעבר היו חאוז, בריכות, ככל שכונת מגורים, אלא שהשלטון הקומוניסטי סייפה אותה לברית המועצות ראה בבריכות הללו מפגע, ולמעט מקומות שבהן יכלו מבנים קדומים להשתקף במימיהן - כולן נסתמו ואינן.

מסופר שאת המבנים סביב הבריכה הקים כתפר המאות 17-16 אציל המקורב לאמיר (שליט) בשם נארייר דוואן בגי. עוד מסופר, כי בשטח האדמה החזיקה אישה יהודייה זקנה. דוואן בגי הציע לה כסף רב תמורתו, אך היא עמדה בסירובה. לבסוף חפר תעלה שהיטתה מים שאיימו להרוס את ביתה. האישה נכנעה לו, בתנאי שיקים עבורה בית אחר, ובו גם בית כנסת. היה זה בית הכנסת הראשון של

ליבה הפועם של בוכרה

בעבר הייתה בוכרה מין ניו יורק של זמנה: עיר קוסמופוליטית גדולה, נקודת מפגש בין תרבויות, מנהיגים, סוחרים, אדריכלים, אמנים, מדענים ואנשי רוח. כיום היא עיר נידחת באוזבקיסטן, אבל ייחודה עדיין ניכר בה, וגם בקהילה היהודית שלה - יותם יעקבסון

בוכרה, המקום שבו אגדות אלף לילה ולילה קמות לתחייה, היא כיום עיר נידחת ושכוחת אל באוזבקיסטן, אך בעבר הייתה אחת הערים הגדולות והמפוארות בעולם. מכל קצוות אסיה נהרו אליה סוחרים, מנהיגים, אמנים, מדענים ואנשי רוח. הבאים בשעריה זכו לחוות קוסמופוליטיות שכמותה ניתן היה לחוש רק במקומות מעטים. בעיר נפגשו נודדי מרכז אסיה עם יושבי הקבע הפרסים. היא הייתה צומת דרכים חשוב ונקודת מפגש בין התרבות הסינית לתרבויות ההודית, המסופוטמית ואף המזרחית-כונית והאירופית. לא בכדי בשני מסעותיו מזרחה עבר מרקו פולו בעיר. מבוכנים מסיימים, ליבה הפועם של בוכרה

שוקת חיים. מבתי התה (מימין) ועד המסגדים ובתי הכנסת. משמאל: רב הקהילה של יהודי בוכרה. במרכז: מסגד 40 העמודים בתפילת יום השישי

משמאל לימין: התקרה המצויירת של מסגד 40 העמודים; אמנות השטיחים הבוכרית; פריטים מבית הנכנס, ובהם פרוכת לקומה בסגנון עבודות הסזאני הבוכריות המסורתיות

לימי שבת וחג, הוא מקום טוב לפגוש בו את יהודי המקום, אם כי יש בהם משהו גלותי ועגמומי ולא אחת עיקר עניינם בתרומות, אירונות הקודש וגם חלק מהקירות והשולחנות מכוסים בסזואני – יריעות בד עשויות מלאכת ריקימה צפופה, האופיינית לנשים באובקיסטן.

לפי המסורת, מקורם של יהודי בוכרה בשבטים נפתלי ויששכר, שהוגלו על־ידי האשורים במאה ה־7 לפנה"ס. במאה 6 לפנה"ס נוספו עליהם גולי בבל מיהודה. נהוג לספר שהם היו מנותקים מיתר קהילות העולם משך 2,500 שנה ופיתחו תרבות ייחודית. יהודי בוכרה כתבו בכתב ערבי ולבושם היה זהה לזה של שכניהם המוסלמים. הם הכירו רק חמישה חומשי תורה, לא שמרו שבת ואכלו אותו בשר כמו המוסלמים. רק במאה ה־18, כשהגיע לבוכרה רבי יוסף מגרייב, הוא השיב אותם אל חיק האורתודוקסיה.

קטנה ומכניסים את אנדוליהם רכה. גבאי בית הכנסת או בן קהילה אחר מניח כיפה על ראשם, מפשיל את חולצתם כלפי מעלה וחושף את גבם. תוך שהם קוראים ברכה עברית הכתובה באותיות קיריליות על גבי פיסת קרטון שהוצמדה לקיר במסמר הוא מכה על גבם. בעבר, כשראיתי את הטקס, השתתפו בו רבים מגברי הקהילה והמלקות היו כואבות ומייסרות. בחלוף השנים פחות ופחות אנשים משתתפים בו, וגם המלקות אינן אותן מלקות – הן דומות יותר לליטוף.

האוצר קבור בהרים

על העיר העתיקה חולש ארמונו המבוצר של אמיר בוכרה. מכאן שלטו מאז המאה ה־18 השליטים על ממלכתם העצומה, ביד רמה ואכזרית. את מורשתם של האמירים היטיב לתאר חיים חפר בשיר "בבוכרה היפה" מתוך המחזה נסר א־דין חוג'ה: "מה קשה לו במעונו, ובחוריו אין נחת. אלף יש בהרמונו וחיי קשים, הן אך מוכן הוא על עצמו עוד אלפיים ראש לקחת, כי אוהב הוא את עמו, בעיקר נשים". מחוץ לשער הארמון משתרעת כיכר הרגיסטאן,

קברו של שאימעיל סמאני
נתן השראה למבנה הסאג' מאהאל בהודו

יהודי בוכרה הוא שם כולל ליהודי סמרקנד, טשקנט, דושנבה (בירת טג'יקיסטן) ופשוואר (כיום בפקיסטן). יש הטוענים שהכינוי "יהודי בוכרה" הוצמד ליהודים על־ידי נוסעים אירופאים במהלך המאה ה־16. לדעת אחרים, כינוי זה ניתן להם כאשר האמיר תימור, הנחשב לאבי האומה האובקית, אסף לסמרקנד יהודים רבים – משפחות של צובעי בדים ואורגי בדים, שעד אז חיו רובם תחת האמירות של בוכרה. ליהודי בוכרה יש מנהגים מיוחדים משלהם. כוהן למשל מנהג המלקות הנהוג כימי הסליחות שלפני ראש השנה. המלקות מתבצעות בעזרת מגלב עשוי עור חמור, חיה לא כשרה הנושאת עליה את החטאים. ככל הנראה, מקור המנהג הוא במנהגי העשורא של השיעים, שלאות אבל על הירצחו של חוסיין בן עלי, נכדו של הנביא מוחמד, מצליפים בעצמם עור זוב דם בכלי נשק שונים.

אצל היהודים מתבצע הדבר כך: בימים שלפני יום כיפור, ואף בערב יום כיפור עצמו, מגיעים גברי הקהילה לחצר בית הכנסת. בחדר צדי הם רוכנים מעט קדימה, אל עבר מוט עץ שסביבו לולאת חבל

ליהודי בוכרה יש מנהגים מיוחדים משלהם. כזהו למשל מנהג המלקות, הנהוג בימי הסליחות שלפני ראש השנה, כנראה בהשראת מנהגי העשורא של השיעים, המצליפים בעצמם עד זוב דם

שבעבר נועדה להתאספויות ולהוצאות להורג. מעבר לה ניצב מסגד ארבעים העמודים המלכותי. ספירה תגלה שאין בו אלא עשרים עמודי עץ מגולפים, התומכים במבואה המפוארת. על מנת להבין את שמו יש ללכת אל עברה הנגדי של הבריכה שבחזיתו: העשרים הנוספים משתקפים במימה.

בשנת 1920 כבשו הסובייטים את בוכרה. האמיר נעדר לכך מבעוד מועד, ושלח את אוצרותיו האגדיים עם צבא גדול שעליו הפקיד כמה נאמנים, כדי להצפינם בהרי אפגניסטן. על־פי הנחייתו, הרעילו הממונים את כל החיילים שהשתתפו במסע. בשובם, לאחר שמסרו לו את מיקום האוצר, הוציא גם אותם להורג. כשנמלט מארמונו בעקבות אוצרותיו גילה ששיקרו לו. מאז, מחפשי אוצרות והווים תרים בהרי הינדור־כוש אחר האוצר הגנוז.

הפגזות הסובייטים לא הותירו הרבה מארמונו של האמיר, אולם עדיין ניתן להתרשם מחדרי הצינוק שבו נכלאו הנידונים למוות ומאורות הסוסים שממיהם היו המים היחידים שזרמו אל הכלואים. על־פי השאה נאמה, ספר המלכים הפרסי, את הארמון ואת העיר ייסר סיאוושה, בנו של מלך פרס. אמו של סיאוושה הלכה לעולמה, והמלך נישא בשנית לאישה שחשקה בבנו. בכיקוריו של סיאוושה בהרמון היא ניסתה לשווא לפתותו, אף הבטיחה לו להרוג את המלך כדי להעניק לו את הכס. משלא נעתר לה, התלוננה באוזני המלך שהנסך ניסה לקשור נגדו קשר עמה.

המלך זעם על בנו וביקש להוציאו להורג, אך ניאות לבקשתו האחרונה לערוך את מבחן האש. סיאוושה עלה על סוסו השחור, נכנס ללהבות ויצא מהן ללא פגע. חפותו הוכחה. בינתיים ברך המלך את ידי בנו שהריפו מי ורדים ואת גופה של המלכה, שהריף ריח יין והבין ששיקרה. סיאוושה ביקש מאביו למחול לה ולא להוציאה להורג ונטש את הממלכה אל הערבות. שם התאהב בנסיכה יפה. אביה, המלך, התנה את הנישואים בכך שיבנה לבתו ארמון על עור פר אחד. סיאוושה זכה פר, חתך את העור לרצועות עור דקיקה וארוכה ותחם את השטח שעליו בנוי הארמון כיום.

יופי טבעי, ללא איפור

במערב העיר, בשולי לונה פארק סובייטי, ניצב מאווליאום בנוי לבנים אפרוריות. קשה להאמין שמבנה זה מקפל בתוכו את כל הורעים והסמלים האדריכליים שלימים יבואו לידי ביטוי בטאג' מאהל בהודו. המבנה, שהוקם במאות 10⁹, הוא אחד ממבני הקבורה הראשונים בעולם האסלאם. הקבר, שכולו עשוי תשליבי לבנים דמויי תחרה, נבנה על־ידי בני השושלת הסמאנית, שהחלה רכבה כנסיכות

כיתוב. כיתוב

מידע מעשי

ויזה: הנסיעה לאוזבקיסטן מצריכה ויזה שיש לנפק בשגרירות אוזבקיסטן בתל אביב לפחות חודש וחצי לפני הנסיעה (ולעיתים גם יותר).
טיסות: הדרך הקלה ביותר להגיע מישראל אל אוזבקיסטן היא בחברת אוזבקיסטן איירליינס המקיימת טיסות סדירות ישירות מתל אביב לטשקנט (אם כי מערכת השעות שלהן נתונה לשינויים רבים, מחפירים ממש!). הדרך הקלה ביותר להגיע מטשקנט לבוכרה היא בטיסה פנימית (באותה חברה). אל בוכרה וממנה ניתן לטוס גם אל אורגנץ' (הסמוכה לחיווה) ואל סמרקנד.

לינה: בעיר כמה מלונות גדולים (דרגת 4*3 כוכבים) וגם אירוח ביתי אצל משפחות. המעוניינים בכך יוכלו להשיג מזון כשר אצל משפחות יהודיות.

אחת מסוכנויות הנסיעות הגדולות והוותיקות באוזבקיסטן היא דולורס www.dolorestravel.com

מיטת ברזל, שהיא ככל הנראה המיטה הראשונה שהגיעה למרכז אסיה. מסופר שהאמיר שנה לישון עליה בשל החלומות שזימנה לו. הוא לן על מזון לצדה, אך מפאת החשש לבזות את הצאר, לא סילק מהחדר את "המפלצת בעלת ארבע הרגליים".

האמיר קיווה שדרך הצאר יגיע אל לבה של אולגה, אחותו. אלא שזה מעולם לא קרה. גם השמועה על כך שאולגה תצטרף למסעו של הצאר אל בוכרה התגלתה כמפורכת. הארמון המתומן שהקים עבורה נבנה לחינם. כיום משמש ההיכל המפואר מוזיאון לפרטי לבוש הדורים בני כמאה שנים. אגף הנשים ניצב על גדות בריכה גדולה שמעליה מגדל עץ. במרומו היה יושב האמיר, צופה במתרחצות ובחור מהן אלו שהלכו אחרי לחדרו. מגורי הנשים עצמם משמשים כיום כמוזיאון רקמות סוזאני מסחררות ביופיון.

בוכרה היא גם מרכז דתי חשוב. לפי השערות מסוימות, מקור שמה של העיר במילה הסנסקריטית ויהארה, שפירושה מנזר בודהיסט. עד המאה השביעית הרת השלטת באזור אכן הייתה הרת הבודהיסטית. מאז כיבושי האסלאם, הפכה העיר למרכז הגות חשוב. במאה ה-9 חי בה אל-בוכארי, שחקר וניפה את החדית, המסורות המוסלמיות החיצוניות לקוראן. הוא ניפה מהן את כל מה שלא נתפס בעיניו כמהימן. הדרך שעל-פיה קבע מהימנות הייתה התחקות אחר שרשרת איסנאד (המוסריים מדור לדור), החזרת אהורה עד ימי הנביא או לפחות קרוב אליהם. המפעל האדיר שעשה מוכר ונחשב גם כיום.

במאה ה-13 נולד וחי בה אוד-דין נקשבנדי, שייסד את אחד המסדרים הסופיים הגדולים ביותר בעולם. במזרח העיר נמצא המתחם הנקשבנדי, שבלבו המאוזוליאום של השיח' החשוב. לא רחוק ממנו נמצאים שרידי עץ התות העתיק שעל-פי המסורת, תחתיו ישב שקוע במדיטציה. מאמינים וחלים תחת ענפיו הנפולים ונודרים נדרים, ולעיתים גם זוכחים זכחים בקרבת מקום.

בוכרה היא אנדרטה מפוארת לתקופת הזוהר של האסלאם, שהיה אחת הדתות המתקדמות בשעתן, שעודדה השכלה, מדעים ודיאלוג בין-דתית. האסלאם המצטייר בבוכרה נראה אחרת לגמרי מזה המוכר לנו במציאות התקשורתית המזרח תיכונית, ואולי ראוי לכמה שליטים בני זמננו להתעמק קצת בכתובת החקוקה על שער המדרסה שהקים השליט אולוגבק במאה ה-15: "חובתם של כל אישה וגבר מוסלמים לרכוש השכלה".

g@globes.co.il

ארמון הקיץ של האמיר. שילוב האסתטיקה הבוכרית והרוסית. מימין: פסיפס חרס ממבני ציבור

כשהזרקף, פנה אל המגדל ואמר: "אתה, שגרמת לי להשתחווה בפניך, תישאר לעמוד על תילך" - זאת, בניגוד לרוב העיר ולמסגד הגדול הסמוך.

ייעודו של המגדל לא ברור. לצד היותו מינרט של המסגד, יש הסבורים שמדובר במגדל ניצחון או מגדל הוצאות להורג. המגדל מעוטר כולו בתשליבי לבנים נטולי צבע למעט רצועה עיטורית אחת, מזוגגת תכלת וכחול במרומו. מסופר שכפי שהפריזאים מחו על הקמת מגדל אייפל, שמהר מאוד הפך סמל להתגאות בו - קרה גם כאן. אם מלכתחילה זעקו תושבי העיר כיצד ניתן להרוס מגדל כה יפה בצבע, מהר מאוד הפכה הקרמיקה המזוגגת למילה האחרונה בעיטור מבנים. מבנה לא נחשב עוד מקושט אלא אם כוסה לחלוטין בקרמיקה צבעונית מזוגגת.

ורדים, טווסים, ירח וכוכבים

כשהחליט אמיר בוכרה להקים לעצמו ארמון קיץ מחוץ לעיר, הורה על זביחת פר, שבוחר לתריסר חלקים שפוזרו בין שערי העיר. הנתח היחיד שלא הרקיב נותר בפאה הצפונית, ועל פיו נבחר כיוון הבנייה של הארמון, הטובל בגן "הירח והכוכבים". הארמון, שבגנו פורחים ורדים נפלאים ושמתהלכים בו טווסים הדורי זנב, בנוי כדרכם של ארמונות מוסלמים. יש בו חצר סמי-ציבורית, אולם קבלת פנים פרטי, אגף מגורים ואגף נשים, חראם. מבחינה ארכיטקטית הארמון בנוי בסגנון מרכז אסייתי עם הרבה השפעה רוסית.

עלים חאן, האמיר האחרון, נסע ללמוד בסנט פטרסבורג. כשחזר לבוכרה, העניק לו הצאר הרוסי ניקולאי השני כמתנת פרידה שלושה אריות אבן, ששניים מהם ניצבים בארמון. לימים, שלח לו גם

חסות פרסית של הח'ליפות העבאסית מבגדד, עד שהשתחררה מעולה. מייסד השושלת, איסמעיל סמאני, הוא נכד לזורואסטרי (מאמין בדת הפרסית הקדומה) שהתאסלם.

בימי שלטונו הוא החיה את התרבות הפרסית והורה גם על תרגום הקוראן לפרסית. הקבר שהקים בנוי לפי עקרונות קוסמולוגיים של מקדש אש זורואסטרי. אלא שאת מקום האש הנצחית, הקדושה, מחליפה מצבה. דיוקנו המצויר של איסמעיל סמאני, כמו גם מבנה הקבר שלו, מופיע על רבים משטרות הכסף של טג'יקיסטן. למעשה, בדרום אוזבקיסטן המודרנית (מרחב בוכרה וסמרקנד) חיים טג'יקים (רובי ניב פרסי) ולא אוזבקים (טורקים במוצאם ובשפתם). בשנת 1932, כשהקומוניסטים החליטו לחלק מחדש את מרכז אסיה, עשה שליט אוזבקיסטן מחטף לאזורים אלו. הוא החליף לתושבים את תעודות הזהות ובהן שינה את הלאום מטג'יקי לאוזבקי. העובדה שרוב האוכלוסייה הייתה אנאלפביתית מנעה התקוממות. טג'יקיסטן רואה בבוכרה את בירתו האלמותית של איסמעיל סמאני, מכונן הלאומיות שלה, ותובעת את השטחים בחזרה. בניגוד לסמרקנד, שבנייני הפאר שלה מצופים בקרמיקה מזוגגת מהמסד ועד הטפחות, בוכרה מתוארת לא אחת כעיר "חסרת אופור", שדי לה בלבניה החשופות המעניקות לה "יופי טבעי". לצד קברו של איסמעיל סמאני וחומות המצודה, מתנשא בעיר מגדל קליאן.

זהו אחד המבנים הקדומים בעיר, מהמאה ה-11, ששרד את כיבושי ג'ינג'ס (צ'ינג'יס) בשפה המקורית) חאן. האגדה מספרת שכשהסתכל ג'ינג'ס חאן אל ראשו, נשמט כובעו מראשו והוא התכופף להרימו.

כינו המדרסה שליט מגדל קליאן. בוכרה היא גם מרכז דתי חשוב

